

**HERCI GANZA, *GREMO, MI PUNTARI!*
GRADSKI ZBOR 'BRODOSPLIT' (1972. – 2022.),
SPLIT, GRADSKI ZBOR BRODOSPLIT, 2022.**

Primljeno: 11. prosinca 2022.

dr. sc. IVANA TOMIĆ FERIĆ
itomicferic@net.hr

Jednom proizveden sklad ljudskog i glazbenog kazivanja, što ga je davne 1972. blagonaklono i dobrohotno gradu i svijetu naputio svečar ove knjige, u središtu je pozornosti i danas, punih pet desetljeća od skromnih sindikalnih početaka „škverana“ ponesenih željom za drugovanjem u pjesmi na krilima bogate tradicije muškog zbornog pjevanja u splitskoj sredini. Otada su *brodosplitovci* mnogo puta obišli svijet, otpjevali najdragocjenije bisere iz riznice hrvatske

i europske zborne glazbene ostavštine, posjetili mnoge gradove i koncertne dvorane, ostvarili neraskidiva prijateljstva i pobratimstva, a dugački popis priznanja i pohvalnih prikaza neiscrpni je rudnik podataka o uspjesima kojima su ime svojega grada i svoje domovine širili svijetom.

Prebirući po *fojima*, *karti* i *litratima*, razlistavajući stare arhivske zapise i bilježeći svjedočenja onih koji pamte uzbudljive trenutke rađanja i stasanja ovog ansambla, Herci Ganza doprla je do transparentnih, ali i onih ponešto skrivenijih slojeva koji u intimnom mozaiku reminiscencija razotkrivaju nje-

govu dušu – njegove nebrojene članove kojima je vrijeme odmicalo u emotivnom drugovanju s pjesmom. Svi oni putnici su polustoljetnog putovanja koje nam nudi jedan drukčiji pogled na svijet, onaj u kojem je glazba sveprisutna i prirodna poput ljudskoga daha, u kojem umijeće i umjetnost neprestance zajedno traju održavajući najvišu umjetničku razinu prenošenja vlastitog i zajedničkog poimanja glazbene umjetnosti.

Mnoga svjedočanstva još su uvijek vrlo živa, a neka poput krhotina upotpunjuju cjelovitu sliku u bogatom vremeplovu zbivanja. U koraku s umjetničkim usponom ansambla – od cehovskog zbora velikog radnog kolektiva koji je uveličavao službene akademije prigodom značajnijih praznika, preko titule najboljeg muškog amaterskog zbora u Jugoslaviji, a potom i u Hrvatskoj, pa do dvostrukog olimpijskog zbornog prvaka – ovo je knjiga o pjevačima, dirigentima, skladateljima, solistima, sudruzima i sputnicima koji su tijekom pet desetljeća ugrađivali svoj glazbenički i ljudski dar u životopis *GZ Brodosplit*. Mnogo je osobnih briga, nemira i želja ostalo potopljeno pod veseljem, a ponekad i težinom zajedništva, mnogo je anegdota, *fjabi* i *batuda* trajno utkano u niti spomenarske halje, mnogo je oživljenih sjećanja na dojmrljive koncerte i gostovanja, na ničemu prisposodobivu umjetničku energiju njihovih nastupa i snimki, ali i na izvanredno obavljen kulturološki zadatak u odnosu na hrvatsku glazbu u cjelini, poglavito na njezinu reproduktivnu umjetničku praksu druge polovice 20. stoljeća. Riječju, na ljubav prema Glazbi i Gradu čije ime nose i u okrilju kojega djeluju.

Jer, Split je oduvijek bio grad začudne povlaštenosti – grad kontrasta, strasti i prkosa, razuzdan i bučan u svojoj mediteranskoj ukorijenjenosti, grad pjesme, humora i knjige, grad pamtljivih lica i živopisnih sadržaja. Legenda hoće da se začeo i rodio kao nedvosmisleno scenografski odabir ambijenta u kojem je redateljska vizija cara Dioklecijana sugerirala graditeljima scenski prostor budućega, pouzdano glazbenoga i „teatarskoga“ grada. Varoški poj i spektakularne gradske zabave od davnina su teatralizirale splitski javni prostor i pretvarale ga u pozornicu s gomilom nazočnih, međusobno izmiješanih, izvođača i promatrača stvorivši famu autentične splitske vitalnosti. U nju se duboko i snažno urezao glazbeni izraz kao simbol mediteranskoga bratstva i višestoljetno njegovane, ali i širokim utjecajima prožete tradicije pučkog, crkvenog i umjetničkog glazbovanja. Dovoljno je zarovati u riznicu glazbene povjesnice grada i prisjetiti se snažnoga umjetničkog učinka kojim su neki od

amaterskih zbarskih ansambala usmjeravali dio repertoarne politike dosežući u najkreativnijim trenucima i sasvim iznimna interpretativna ostvarenja – od *Katedralne kapele*, svojedobno najistaknutijeg muškog pjevačkog zbora u Dalmaciji, do *Zvonimira* i *Guslara* koji su otvarajući prostor glazbenoj izobrazbi i raznim oblicima zajedničkog muziciranja Splitskana djelovali na samosvijest svih onih koji su željeli i na glazbenom području što hitniji iskorak iz maloga u onaj sveobuhvatniji spoznajni svijet. Na tragovima takva nasljeđa, ohrabreni entuzijazmom, samoprijegorom i spontanošću izgradili su *brodosplitovci* svoju prepoznatljivost. Zvukovno moćni, ozareni iznimnošću glazbenih i prijateljskih trenutaka i poneseni značenjem svojega udjela u promociji glazbene kulture svoje zemlje i svojega grada, pjevali su i pjevaju *brodosplitovci* kao poklisari našega zbornog pjevanja u bijelom svijetu – dionicama izdvojivi u zajedništvu, jedinstveni u zbiru dionica.

Danas – uz njihov pedeseti rođendan – vrijeme je načiniti svojevrsnu inventuru i pogledom unatrag razotkriti *storije* o radnoj i životnoj disciplini, o vrlinama i slabostima, o perfekcionizmu i posvemašnjoj posvećenosti dionika koji su ansambl vinuli do zbarskoga Olimpa otvarajući vrata koja vode u svijet istinske i oslobođene kreativnosti. *Živjeti zbor*, kako reče urednik ovog svečarskog izdanja, sintagma je koja raslojava sinergiju, zajedništvo, ljubav, upornost, odricanje, disciplinu, predanost, veselje, tugu, prkos, smijeh, tajne, duh, volju, hrabrost, konačno, život svakog pojedinog putnika ovoga hodočašća. Taj život počesto se identificirao s glazbom na način koji je brisao granice između stvarnosti i umjetničkoga (ljudskoga) predanja, u čemu i jest tajna velikih reproduktivnih dostignuća koji su nad područjem imaginarne crte što život dijeli od umjetnosti znali nadviti auru vlastite karizmatičnosti.

O njoj nam svjedoči i ova knjiga koja unutar četverodijelnog floridusa tekstovnoga tkiva kronološki razlistava „život“ slavljénika. Nakon uvodnog *preludija* s povijesnim testamentom o plodnoj tradiciji zbornoga glazbovanja u Splitu razvija se *škverska fuga* s kontrapunktikom kojoj ritamske vrijednosti oživljuju glasovi i rezonance sjećanja zbarskih članova, dirigenata, solista i prijatelja (1972. – 1988.). Umjetničko vodstvo zbora u narednom je razdoblju iz ruku glazbenoga erudita, maestra Josipa Veršića preuzeo talentirani dirigentski vizionar, maestro Vlado Sunko, *impostirajući glasove za svjetski uspjeh* i stvarajući kreativnu napetost koja se u kratkom vremenskom prohodu pretvorila u glazbenu senzaciju planetarnih razmjera (1988. – 1999.).

U neprekidnom htijenju da se pokaže vlastiti, autonomni potencijal, često i usprkos izostanku senzibiliteta vlasti i/ili potencijalnih sponzora za djelatnost koja tek na duge staze može pokazati rezultate, *Brodosplit* ne samo da je opstao i održao kontinuitet, već je inicirao projekte koji su kvalitetom, opsegom i širinom djelovanja prerasli nacionalne međe izgrađivši temelje za novomilenijski svjetski glazbeni *crescendo* (2000. – 2022.).

Svaki od ispriopovijedanih „životnih“ ciklusa ansambla protkan je nitima autoričina vitalnog i tematski gradiranog narativa koji u posebno odijeljenim rubrikama slikom i riječima svjedoči o kuriozitetima, pikanterijama, anegdota, koncertnim prigodama, obljetnicama, natjecanjima, smotrama, festivalima, atraktivnim turnejama, humanitarnim okupljanjima, domaćim i inozemnim *ditama*, a posljedično, i o repertoarnim te generacijskim mijenama koje su ponekad gotovo neprimjetno utjecale na stanovita tonska obilježja vokalnoga sastava, nikada, međutim, ne izlazeći iz temeljnoga, jednom zauvijek obilježenoga područja umjetničke interpretacije. Imena zaslužna za tu vrstu kreativne ustrajnosti dio su zajedničkog identiteta ansambla, vrelo i živo ispušnjajući stranice ovog knjižnog spomenara.

Evocirajući emocijama natopljeni kovčeg individualnih i kolektivnih uspomena, autorica je pustolovinu „života“ *Brodosplita* potvrdila pustolovinom pisanja razotkrivši svu svoju spisateljsku strast, ali i mudrost da ne podlegne zamci obljetničkih izdanja koja su nerijetko mač s dvije oštrice, između kojih se ona oštija strana dotiče mogućnosti da zabluda patetičnosti nadvlada glas razuma. Pisana mudro i s mjerom, a opet u dahu, s osjećajem za detalje guste i slojevite humane, vremenske i prostorne slike, knjiga je ogledalo kolektiva koji je dosegao stupanj univerzalne prepoznatljivosti i posvjedočio put smislenosti i svrsishodnosti amaterizma; štoviše, za amaterska mjerila ostvario je i korak naprijed odmičući se svojim izvedbama, širinom repertoara i brojnim mogućnostima preobrazbe i varijacija svojih vokalista smjerom sve veće profiliranosti izraza, koja je svakim novim interpretativnim predanjem postajala sve zrelija i upečatljivija, dosežući gotovo profesionalne razmjere.

U namjeri da opuse majstora nacionalne povijesti glazbe spase od zaborava, a istodobno nove vokalne forme suvremenih autora utru u trenutak sadašnjosti, *brodosplitovci* su otpjevali gotovo sve što su hrvatski skladatelji napisali za njihov vokalni profil, od skladbi Motovunjanina, Lukačića, Bajamontija, Raffaellija, Zajca, Papandopula, Gotovca, Hatzea, Hrazdire, Slavenskog, Oda-

ka i Sunka, preko složenijih svjetovnih kompozicija s dalmatinskim prizvukom pa sve do vrhunskih oratorijskih izvedbi poput Stipišićeva *Uskrsnuća* ili pak Papandopulove *Muke Gospodina našega Isukrsta*. Istodobno, kreativna znatiželja i otvorenost za studiranjem novih djela, kao i propozicije međunarodnih kompeticija, pomicali su granice šireći repertoar u smjeru inozemnih glazbenih ostavština (De Victoria, Mozart, Beethoven, Schubert, Cherubini, Wagner, Schumann, Janáček, Orff, Kumar, Biebl, Whitacre). Ta raznolikost u interesnoj sferi, sposobnost kretanja u mirnim vodama starih majstora kao i u nemirnim bujicama suvremene glazbe, uz osobito njegovanje tradicije užeg zavičaja – dalmatinske pučke i koncertne pjesme u obradbama vrsnih hrvatskih skladatelja, kvaliteta je koja ovaj zbor čini jedinstvenim i bez kojeg bi glazbeni svijet bio višestruko siromašniji ne samo za ugled u svijetu i za izvanredne umjetničke kreacije, koje je ansambl godinama pred nas podastirao, već i za općenitu spoznaju o tome što se u nas može, za određeni oblik samosvijesti koju smo zahvaljujući njihovim uspjesima stekli.

Satkana od mnogoglasja onih koji su u mimohodu glazbe i prijateljstva koračali bok uz bok, ova je monografija zavodljiva i svojim grafičkim oblikovanjem koje brojnošću oblika, sadržaja, svjedočanstava, asocijacija, refleksija, dosjetki i slika dinamizira pripovijedanje i dodatno obogaćuje fluentnost teksta, razbijajući pripovjedačku linearnost i izdižući narativne koordinate na višu potenciju. Takvi je meandri i rukavci čine još slojevitijom i čitateljski izazovnijom. Suptilno tematizirajući odnose povijesti i suvremenosti, pojedinačnog i skupnog, pučkog i artistskog, Ganza nas lakoćom i šarmom svojega pera nesputano vodi kroz vrijeme i prostore poigravajući se riječima koje su zvučne poput pjesme, zvonke poput glasa. Ogleda se to u pripovjednom (nerijetko dijalektalnom) jezičnom koloritu, u načinima na koji naglašava detalj, u domišljenoj unutarnjoj dramaturgiji i naponu, konačno, u govoru kojim poznatost i bliskost prerasta u životnost.

Silnicama lirske izričajne intonacije, iskrenošću, toplinom i uživljenošću isповijedanja polustoljetne memorije Zbora i njegova Grada u čijoj se sedamnaest stoljeća staroj zipci glazba postojano gibala ritmom svakodnevice i njezina društvenog, političkog, vjerskog i kulturnog života, ova je knjiga mnogo više od pukog faktografskog mementa. Ona aktualizira duh, ugođaj, misli, sjećanja i emocije svih onih koji su, kako poentira autorica, bili ili jesu mornari *Splitskoga broda* što jedri raspjevanim morem ljubavi i zajedništva: *svaki*

mornar koji se na njega ukrcao..., svatko tko je u njemu zapjevao, ispisao je poneku stranicu, otpjevao jednu dionicu ovoga libra. Čast mi je osjećati se putnikom njegove palube i, na obzoru šestog desetljeća plovidbe, zaželjeti mu dobro more u sudaru s novim kušnjama, izazovima, neverama i burama modernog vremena.

Jer – ovdje ne završavamo: nektar zborske ljubavi i truda univerzalna je okrepa i eliksir „vječne mladosti“. Zajedno disati, osjećati, slušati – „biti zajedno u pjesmi“ – a da se u tom zajedništvu ne gubi vlastitost, već se, kao u činu molitve, okrećemo sebi, svojem intimnom, unutarnjem svijetu, misija je koja ne robuje godinama ili rakursima viđenja na okružje koje živimo. Ona je svevremenska i sveta! Doista, *brodosplitovcima* glazba je *svetkovina*, a oni njezini su *posvećenici* koji svijetom pronose luč istine i glazbom obasjanu poruku humanosti, suživota, kreativnosti i plodotvornog glazbenoga zajedništva.

Neka im je sretan jubilej kao svjedočanstvo da trud nije bio uzaludan, da je vrijedilo ustrajati i čudesnom magijom glazbe sljubljivati prostore duha – povezivati ljude, gradove, nasljeđa i ideale! Neka im je sretno novo sutra koje će zacijelo donijeti nove proplamsaje u predstavljanju Splita kao europske glazbene metropole u kojoj će novi naraštaji časno i uzorito u harmoniji s *Brodosplitom* dijeliti radost glazbe!

